

Zárt ajtók mögött

Utazás
a történelemben
és az
Egri vár története című
kiállításban

A Dobó István
Vármúzeum
múzeumpedagógiai
kiadványa

Így kezdődött...

Kedves Barátaim!

Vitéz Oklevélfaló Egerke a nevem. Őseim ezer éve élnek ebben a gyönyörű, sok-sok viharos évet átélt várban, s milliónyi történeten rágták át magukat – többször a szó legszorosabb értelmében. Mesterembereknél, püspököknél, várkapitányoknál szolgáltak, részesei voltak harcoknak, pusztításnak és építkezéseknek is.

Néhányan a pompa, a bőség, míg mások a szűk esztendők egerei lettek, s ha nem vigyáztak, szegényebbek voltak még a templom egereinél is.

Ma már békésebb idők járnak. A várát muzeológusok, múzeumpedagógusok, gyűjteménykezelők, és megannyi különleges mesterember vették birtokukba. Nekem is profilt kellett váltanom. A gondos gyűjteménykezelés miatt nincs számomra meg-rágnivaló, így hát idegenvezetésre adtam a fejem. Persze nem panaszkodom, mert a látogatók rengeteg finomságot hagynak nekem. Napközben a kiállításokat járom, éjszaka pedig az ódon, még feltáratlan földalatti járatokban élem újra azt a sok szép mesét, melyet nagyapám és apukám mesélt nekem a vár dicső korszakairól.

1

Én is üdvözöllek Benneteket! Zsebenci Klopédiának hívnak. Egerke legjobb barátja vagyok. Az én őseim a reneszánsz Itáliából vándoroltak Magyarországra. A sajnál csak a tudást szeretem jobban! Legtöbb időmet a könyvtárban töltöm, nagyon szeretek olvasni!

Ha most velem tartotok, elmesélek Nektek néhányat a legkedvesebb történeteimből!

Első királyunk, Szent István Egerben 1001 és 1009 között püspökséget alapított, s ezzel elkezdődött egy nagyszerű város nem mindennapi történelme. A mi családunk az építkezések megkezdése után a ma már „Királyszekének” nevezett dombról költözött be a püspöki központ palotájába. Ősapám szerint I. István onnan nézte a templom építési munkálatait. A keresztelők egyház és a palota makettjét megnézhetitek! Egyik ősapám szerint a 11. század végén kezdtek hozzá egy hatalmas építkezéshez. Háromhajós székesegyház nőtt ki a földből nagyon sok ügyes kőfaragó, kőműves keze nyomán. A falakat freskók díszítették, padlóját pedig márványból készült mozaikok borították. Az itt látható régészeti leletek arról tanúskodnak, hogy többféle mester is letelepe-

dett a püspöki székhelyen, hogy megélhetést találjon.

A régészek gazdag leletanyagra bukkantak a vár területén. Ezek közül sokat ki is állítottak.

A tárgyak nagyon sokat mesélnek, és ezeket a „meséket” a régészek értik meg a legjobban.

A terem jobb sarkában egy tárló látható, tele izgalmas leletanyaggal.

Kik és mire használták a következő tárgyakat?

Féldrágakő nyaklánc

Mellkereszt

2

Hajkarika

Nyakperec

9

Ostromállapot...

Elérkeztünk az Egri Vár legdicsebb korszakához!

1548 augusztusában Dobó István és Zay Ferenc vette át a várat. Dobó Istvánra Egerben kettős feladat hárult. Egyrészt a püspöki javak gondnokaként biztosítani kellett a lehető legnagyobb jövedelmet, másrészt, mint parancsnoknak kellett a gondjaira bízott várat katonai szempontból korszerű állapotba hozni, a védelmi harcra felkészíteni. Közben egyre gyakoribbakká

váltak a törökök rabló-dúló rajtaütései. A visszaütéssel az egriek soha nem maradtak adósok. Hol Pestig, hol Kalocsáig portyáztak az egri huszárcsapatok. A bajtársi szellem és a közösségi léggör tanújele az egri várban az, hogy sok katona hosszú esztendőkön át szolgált itt. A nagy erőpróba idején az összeszokott, jóban-rosszban összekovácsolódott várvédők e szilárd és biztos tömbje megingathatatlan erőt képviselt.

Rendkívül fontos volt a hírszerzés megszervezése. Dobó vakmerő kémei Budától Nándorfehérvárig szinte mindenhol megfordultak. A közelgő török veszélyben magára maradt Dobó első feladata volt, hogy a várórség létszámát a lehetőségekhez képest teljesen feltöltse. Számításaink szerint összesen 2058 ember volt az ostrom kezdetén az egri várban.

15

A védősereg néhány ember kivételével teljesen magyar volt. Mindössze 6 osztrák és német tüzérről van tudomásunk, s néhány, a törökök elől menekült délszláv, valamint lengyel katona húzódott meg a várban. Ez a 15-20 idegen is példás bátorsággal bizonyította áldozatvállalása őszinteségét, s nem utolsósorban a magyarokkal való sorsközösségét.

A várvédők között számos mesterember szolgált. Ők biztosították a katonák ellátását, a falak újjáépítését, rendben tartották a fegyvereket.

Közös játék

Képzeljétek el, hogy 1552 augusztusában járunk. Közeledik a török veszély, az egész várnép a várvédelemre készül. Ti is itt vagytok a várban. Találjatok ki magatoknak egy szerepet, bújjatok egy várvédő bőrébe! Lehetek képzeletbeli személyek is, de létező egri hősök személyiségét is választhatjátok. Töltsétek ki Sukán bácsinak, a vár számtartójának jegyzékét, aki aztán lajstromba vesz benneteket. Rövid gondolkodás és a lajstrom kitöltése után megbeszéljük szerepeiteket!

Lajstrom az Eger várába érkezett Vitézekről és egyéb népekről

KELT: EGER VÁRÁBAN, AZ ÚR 1552. ESZTENDEJÉBEN

Mi a neved? .....

Mi a foglalkozásod?
.....

Honnan jöttél Egerbe?
.....

Értesz-e a fegyverforgatáshoz? Ha igen, melyik fegyvernemet tudod jól használni?
.....

Ha nem értesz a fegyverekhez, hol tudod magad hasznosítani az ostrom során?
.....

Egerben nagyon fontos szerep jutott a nőknek. Körülbelül 40 nő tartózkodott a várban 1552-ben. Őket Dobó István a konyhára és a sebesültek mellé rendelte. Az utolsó nagy gyalogsági rohamban az asszonyok is a falakra mentek és együtt küzdöttek a férfakkal.

16

Tanulmányozd az egri várról készült rajzot!

Török világ Egerben

Különleges időszak következett az Egri Várban. 91 éves török uralom kezdődött el 1596-ban. A török uralom alatt álló Eger keleti város képét mutatta mecsetjeivel, minaréival, bektási kolostorával, kupolás melegvizű fürdőivel, karavánszerájával, bazárjaival, csorgókútjaival. Egykorú iratok arról vallanak, hogy épületei javarészt fából készültek, s a kétszintes házaknak is csupán csak az alsó szintje épülhetett kőből.

A város az 1596 után kialakuló egri vilajet (elajet) székhelye lett. Területe Hatvan-tól Debrecenig, Szegedtől Putnokig terjedt. Ezt a hatalmas területet Egerből igazgatták, és az itt székelő pasák, valamint tisztviselők innen irányították a körzet lakóinak életét és munkáját. Az egri várban csak egy kapuvédő bástyát, a Török kertet építették. Egerben is végbement bizonyos törökösödési folyamat, s ez főként abban nyilvánult meg, hogy egyesek mohamedán hitre tértek, valamint átvettek bizonyos török szokásokat (dohányzás, kávézás, fürdőzés). Az is biztos, hogy a magyarok közé betelepedett törökök is átvettek tőlünk viselkedésmódokat.

- 25 A török hódoltság idején számos olyan, a magyarok által nem ismert zöldség és gyümölcs jutott el hozzánk, amelyek azóta gazdagítják étkezési kultúránkat. Felismered az alábbi képek alapján, hogy melyek ezek? Tudod a másik – abban a korban használt – nevüket is?

Egyik ősapám felmászott egy török szekérre. Meg sem állt Törökországig. Ott éppen a szultán főszakácsának házába költözött be, és három egéröltőig ott is élt. Mennyi furcsaságot evett! Az ükunokái több receptet magukkal cipeltek, amikor hazaköltöztek. Ők mesélték, hogy egy alka-

Impresszum

Szerkesztő:
Sz. Király Júlia

A füzet a Patkós Stúdió
gondozásában jelent meg
Bogdán Viki grafikáival 2013-ban.

Írták:

Bóta Judit, Bozsákovicsné Radnóti Ágnes,
Papp-Kormos Éva, Szécsényi Orsolya, Sz. Király Júlia

Kiadó:

Dobó István Vármúzeum

Felelős kiadó és szakértő:

Berecz Mátyás mb. igazgató

Támogató:

nka

Nemzeti Kulturális Alap

EGER
VÁRA

